

Страните на регистрираниот стопански динамизам и развој ќе се обидеме да ги откриеме преку примерот на стопанството на една од тие земји – Јужна Кореја. Почетоците на опишаниот растеж датираат уште од 1960 година со отпочнување на Владата на оваа земја со спроведување на една амбициозна економска реформа, што се остваруваше во неколку етапи до денешни дни. Притоа, владата одигра мошне значајна улога во покренувањето на индустрискиот развој, насочувајќи го во приоритетните нетрадиционални сектори. Особено е впечатлив ангажманот на владата во форсирање и стимулирање на нетрадиционалниот извоз по пат на спроведување на значајни девалвации на паричната единица, што имаше за непосреден ефект зголемување на вредноста на извозот од 30 милиони долари во 1960 година на преку 100 милиони долари во 1964.

ДРЖАВНИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА – ЛОКОМОТИВИ

Преку поддршката на индустрискиот сектор и користејќи се со кредитна контрола и ниски каматни стапки, се овозможи пораст на индустриски гиганти, како доминантни економски фактори во корејската економија. Во овој период државните претпријатија ја играат главната улога во вкупната корејанска економија. Првата фаза од реализацијата на економските реформи (1960-1964 година) се остваруваше преку активности за поттикнување на сите извозници на нетрадиционалните стоки, вклучувајќи слободен увоз, ниски каматни стапки, давање на даночни олеснувања.

Втората етапа од реализацијата на започнатата економска реформа го покрива периодот од 1965-1979 година и во рамките на истата се опстојува на курсот на утврдената концепција на започнатите промени во економската свера. Се продолжи со политиката на девалвација на курсот на националната валута во функција на поттикнување и стимулирање на извозните активности и ком-

ДРЖАВЕН „ТИГАР“

Континуируваниот долгорочен и динамичен економски растеж на стопанствата од просторот на Далечниот исток, во последните три децении, остварен од новоиндустријализираните земји, претставува предмет на постојано интересирање за нивниот успех. Следејќи го примерот на остварувањата на Јапонија на економски план, земјите од овој регион успеаја да ги зацврстат позициите во светските производни и трговски текови, а со тоа и да забележат импозантен раст и развој. Често во литературата, кога се претставува овој регион, се користи синонимот „мали тигри“ од Далечниот исток.

петитивности, како и со форсирање на индустрискиот развој преку алоцирање на расположивите ресурси во приоритетните сектори, утврдувајќи го со тоа стојерот на вкупниот стопански растеж и развој. Во таа насока особено внимание е посветено на електрониката и автомобилската индустрија како носечки гранки што го понесоа товарот на стопанското реструктурирање. Електрониката (особено микроелектрониката) е прифатена како стопанска инфраструктура, извозната ориентација на стопанството стана главна и трајна стратешка определба, а во тие рамки се допушти слобода на конкуренцијата, што даде силен импулс во остварувањето на значајни стопански перформанси. Во остварувањето на процесот на квалитативна развојна преобразба значајно вни-

мание му се посветува и на школувањето на врвни кадри. Во таа насока, кон средината на осумдесетите години Јужна Кореја школуваше во САД 6.000 инженери по електроника. Тоа несомнено зборува за грижливост и сериозен пристап во создавањето на неопходните услови за спроведување на стопанското реструктурирање.

Од друга страна, незапирливиот процес на стопанското реструктурирање е силно мотивиран и од сознанието за значително нагласената пропульзивност на модерните технологии наспроти традиционалните. Ниските надници, работното време и нејзиното рационално користење, добрата обученост на работната сила како и копирачкото потпирање на туѓите технолошки решенија претставуваат конститутивни елементи на тајната на еко-

номското чудо на Јужна Кореја. Работната недела во Јужна Кореја, на пример, слично на соседна Јапонија, трае 60 часа наспроти должината на работната недела во Европа и Северна Америка. Практично Јужна Кореја посвети потребно внимание на мобилизирањето на вкупните внатрешни ресурси така што без сомнение ефектите се импозантни.

СИНХРОНИЗИРАН СПОЈ НА МАКРО И МИКРОЕКОНОМСКАТА ПОЛИТИКА

Со усвојувањето на технологијата во електронската и автомобилската индустрија, оваа земја стапи меѓу водечките светски производители во овие гранки. Во автомобилската индустрија, проценките говорат, до 2000-та година ќе се вклучи меѓу петте светски најголеми производители. Тоа што текстилот им задаваше сериозни грижи и главоболки на планот на конкурирањето на пазарот на САД, сега се случува и во делот на електронската и автомобилската индустрија. Не ретко во литературата се настојува овој феномен да се објасни со изразито ниските надници. Неспорен е фактот дека ова претставува еден од факторите врз кои базира трајниот, стабилен и мошне динамичен стопански развој, но не и единствен, зашто не помалку важен елемент претставува и добрата обученост на работната сила како и копирачките афинитети за туѓите технолошки решенија, слично на Јапонското искуство, што во голема мерка е од огромна важност.

Сите напред набројани фактори од микроекономска природа не би дале ефекти доколку останат неистимулирани и непотпомогнати од мерките на јасно профилирана и конзистентна долгорочна проектирана макроекономска политика. Практично во остварувањето на економскиот просперитет на Јужна Кореја присутен е синхронизируваниот спој и делување на микроекономската со макроекономската политика. Во поодделни етапи од реализацијата на започнатите економски ре-

форме се промовираат едни или други економски мерки со мотивирачка улога. Кога се сака да се стимулира побарувачката или редуцирање на дефицитот во јавниот сектор, се користат инструменти или мерки од делокругот на фискалната политика. Или, пак, се користи и поширок арсенал на инструменти и мерки чие делување има за цел, како на пример, да ги елиминира преференцијалните каматни стапки, редуција на директните заеми, отварање на процес на ревизија на операциите на јавните (државните) претпријатија. Заедничко на сите набројани мерки, несомнено, е ставање на инфлацијата под контрола, обнова на извозната конкурентност и редуцирање на увозната побарувачка. Во поттикнување на домашната побарувачка и обновувањето на вкупниот стопански раст се користи експанзивната фискална политика. Во 1982 година, инфлацијата почна да паѓа под 7,3 отсто, во 1983 година 3,4 отсто и 2,3 отсто во 1984 година. По воспоставувањето и одржување на економскиот раст, благодарение на наведените мерки, Јужна Кореја отпочнува со преферирање на политиката на економска либерализација. Спроведување политика на елиминација на преференцијалните каматни стапки за приоритетните односно фаворизирани сектори. Афирмирана е политиката на натамошно либерализирање на трговијата и надворешното инвестирање, смело се влезе во процесот на приватизација, фаворизирана е дерегулација во финансискиот сектор, вклучувајќи го девизниот курс и каматната стапка. Синхронизираното дејство на напред набројаните активности во содејство со извозно ориентиранот модел на развој придонесе за остварување на импресивни резултати. Во 1988 година извозот достигна ниво од 46 отсто од бруто националниот производ, наспроти 3 отсто колку што изнесуваше во 1960 година, додека доходот по жител растеше просечно за 6,4 отсто годишно од 1965 до 1987 година, што доведе Јужна Кореја да се трансформира од една најсиромашна земја во Азија во една од најбогатите.

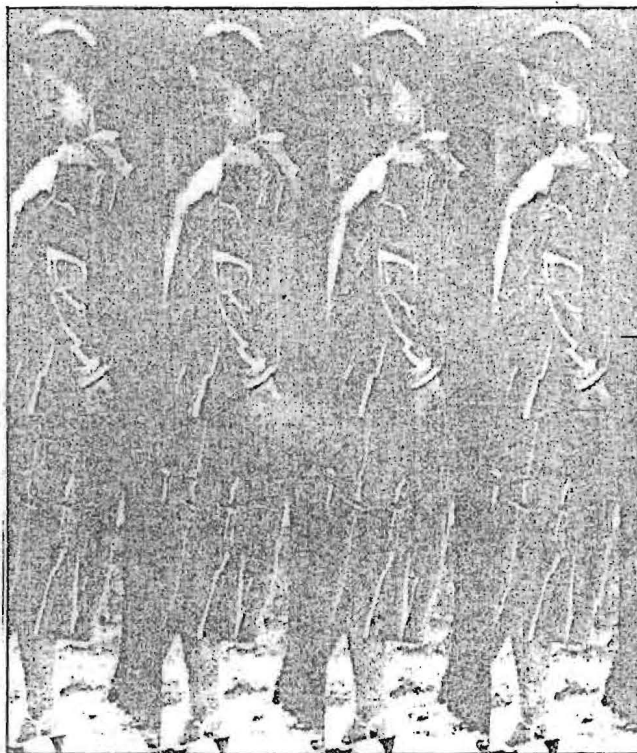
Остварувањата на економски план и овозможуваат на Јужна Кореја да стане прва земја од групата новоиндустријали-

зирани земји од далечниот исток која во 1996 година ќе и се придружи на организацијата за економска соработка и развој (ОЕЦД), односно ќе влезе во клубот на индустријализираните економии. Се оценува дека бруто националниот производ на Јужна Кореја би можел да се смести меѓу десетте најголеми во рамките на ОЕЦД економиите.

АГРЕСИВНО ДРЖАВНА ИНТЕРВЕНЦИЈА

Остварувањата, на економски план, на Азијските тигри, во кои спаѓа и Јужна Кореја, со својата импресивност се доволно инструктивни за бројни не-

ности и текови. Се смета дека стопанството на Јужна Кореја е од редот на високо интервенционистичките. Тоа е особено изразено преку мошне малото учество на директните странски вложувања во развојот на извозниот сектор. Уште пореќе тоа е изразено во подржувањето на неконкурентниот извоз на одредени електро машини и опрема. Имено, Јужна Кореја оценила дека овој сегмент од извозот има стратешко значење поради што беше подолг период заштитен. По постигнувањето на меѓународната конкурентност и освоениот пазар се премина на либерализација. Присуството на државата во економијата на азијските новоиндустријали-

Од извоз на текстил над 10 милијарди долари

развиени земји во изборот на концептот за економско заживување и растеж. Општо познато е во литературата дека остварувањето на проектираниот општествено-економскиот развој на една земја е детерминиран од внатрешни фактори и факторите на опкружување. На примерот на Јужна Кореја покрај напред претставените внатрешни фактори кои се клучни за економскиот динамизам и растеж, значајна улога одигра државата. Таа со агресивен настап имаше видна улога во контролирањето и насочувањето на економските актив-

зирани земји во улога на модератор покажа и потврди дека државата може да проектира и креира компаративни предности по пат на дирижистичка индустриска политика.

Објаснувањето на импозантноста во остварувањата на економски план на групата новоиндустријализирани земји од Азија, во кои се вбројува и Јужна Кореја, покрај влијанието на вкупните внатрешни фактори кои ја одредуваат стопанската експанзија, содржи и друга димензија. Тоа е економското и политичкото опкружување. Имено, во

случајот со овој регион, значајна заслуга, во поттикнувањето и стимулирањето на економскиот растеж, имаат САД, кои покрај изобилната финансиска помош што им ја стави на располагање на овие стопанства, им го отвори американскиот пазар за производите од овие земји. САД во овој регион има потенциран интерес, со нагласена чувствителност. Имено, единствената нуклеарна база што ја имаат САД во Азија, се наоѓа во Јужна Кореја. Тоа и овозможува на Јужна Кореја да ја користи и политичката рента, што произлегува од нагласениот интерес на САД, за економско профитирање.

Меѓутоа, економските остварувања и постигнатата меѓународна конкурентност на стопанството на Јужна Кореја претставуваат сериозна закана и ја загрозуваат индустријата на САД. Тоа е впечатливо во одделни сегменти. Така, на пример, Јужна Кореја во 1986 година оствари суфицит во размената со САД во износ од 7,3 милијарди долари, а во 1987 година 10 милијарди долари. Особен успех Јужна Кореја забележа во извозот на микроелектронски производи остварувајќи 10 милијарди долари, исто толку колку и во извозот на текстил. Извозот на оваа земја во САД во периодот 1984-1986 година порасна дури за цели 35 отсто или од 10 на 13,5 милијарди долари, додека извозот на САД во Јужна Кореја за истиот период забележа пораст од само 6 отсто (од 5,9 на 6,3 милијарди долари).

Проекцијата на идната економска активност на Јужна Кореја сè повеќе ја напушта класичната сировинска улога во меѓународните економски односи и ја акцептира промоторната улога на сложените производи и системи, пред сè, на капиталната опрема во извозното експанзирање наспроти традиционалните индустрии. Преферирање либерализација на надзорешно-трговските текови, и отварање на економијата за странски директни инвестиции, што впрочем говори податокот за нивното учество од 25 отсто во бруто националниот производ, како и проток на научни и технолошки иновации, се претпоставки кои ги дефинираат координатите на идниот развој.